

Maier-Kránitz László

Remegő gyémánt betűkkel
(Hiteles emlékek)

Szerkesztette: Maier-Kránitz László

Előszó: Árvai Ferenc

TARTALOM

ELŐSZÓ

A PILLANAT VIRÁGAI - LEVELEK PODOLINBÓL

KRÁNITZ IMRE: MENEKÜLVE

KRÁNITZ IMRE: SZÁMÚZETVE

A SZERETET HAJTÁSAI

Előszó

Maier-Kránitz László ezúttal egy olyan prózai kötettel jelentkezik, amely családi jellegénél fogva nem egyszer személyes vonatkozású is. A családi levelezés dokumentumait használja fel az első és harmadik rész összeállításánál. A második betét édesapjának, Kránitz Imrének önéletrajzi vallomása.

Mind a három rész önmagában is megállná a helyét, külön-külön is megindító, élvezetes olvasmány. Ezek a hiteles emlékek ugyanúgy felkavarják belső érzelmi világunkat, mint korábbi ötperces novellái. A háború végi menekülés, az azt követő száműzetés keserősége ellenére, az emberi öröm és reménykedés is ott bujkál a sorok között, a mindent túlélés vágyakozásával.

Elolvasás után nyilvánvaló számunkra, hogy Isten irgalma kíséri a szereplőket s ez az irgalom kapcsolja össze őket, ez állítja egymás mellé a dokumentum-kötetben. Mert az, mindenképpen dokumentum ez a kötet, a lejegyzett sorok hitelességéhez nem fér semmi kétség.

Így kapcsolódik az ezredforduló irodalmához, melynek legjellemzőbb ismérve a vallomás, szenvedés, gyötrelmek: a puskacsövek és szögesdrótok között kirekesztve a 40-es, 50-es évek társadalmában, valamint kisebbségi sorsba kényszerítve a határon kívül. (Levelek Podolinból). Ugyanakkor megdöbbenő a tárgyilagos hangvétel, az önsajnálattal nélküli áldozatvállalás (honnan-miből?) ami egyértelműen szimpatikussá teszi a szerzőket.

A Levelek Podolinból Rudi bácsija 1956-ban írja sorait a maga csodálatos századelő stílusában. 83 évesen is szerelmes. S ezt a késői szerelmet egyáltalán nem érezzük megkésettnek. Inkább fáj, hogy nem mi vagyunk a levelek címzettjei és szerzői. (A kitüntetett személy Margit asszony akkor 71 éves).

A szerkesztő saját versidézeteivel segíti megadni az alaphangot - így vers és próza sajátos egybecsengésének lehetünk tanúi.

Az édesanya levelei katonafiához szintén gyónás és ima, Szent Ágostoni vallomás. Így válnak a szerzők és a szerkesztő is írásművük hiteles krónikásává.

Maier-Kránitz László - saját elmondása szerint - azért vállalkozott ilyen őszinte hangú kitárlásra, hogy méltóképpen emlékezzen a túlvilágon kegyelmet nyert példa értékű családtagjaira. Mert mindaddig élnek ők, amíg emlékeznek rájuk! Nagyszülő - szülő - gyermek vérségi összetartozásban. Ők azok, akik életük alkonyán remegő kézzel tollat fogtak s szívük gyémánt tisztaságú rejtekéből előlépve szólaltak meg: úgy, ahogy éltek - úgy írtak, s ahogyan írtak - úgy haltak.

Köszönet a szerkesztőnek, hogy sajtó alá rendezte a családi emlékeket. Ezáltal is új erőt kaptunk az élethez.

Esztergom - Dorog, 1997. március

Árvai Ferenc

A PILLANAT VIRÁGAI - LEVELEK PODOLINBÓL

Egy pillanat a szépség
örökkévalósága,
mindenhatósága, mindensége.
Csak egy szempillantás.

(Maier-Kránitz László)

Podolin, 1955. október

Kedves Margit!

Mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa bevezetéssel kell kezdenem soraimat, ha nehez-
telésedet magamról elhárítani akarom. Bocsánat, hogy mint javíthatatlan bűnös azt a nagyon is
bizalmas tegezést mertem használni. De ha Irmával és Lórral puszipajtások lettünk, Margit,
aki különösen ezen szövetséghez tartozik nem képezhet kivételt s ezért bátorkodtam a
legbizalmasabb szócskát, mely sokmindenfélre feljogosít használni. Kérlek fogadd el, ne
utasítsd el merészségemet, hadd legyünk mi is vén korunkban puszipajtások a tér és távolság
miatt igazi csók nélkül. Ugye nem haragszol és elfogadod ajánlatomat a csók alkalomadtán
utólagos feltételével.

Hogy oly soká nem írtam, annak több magyarázata van, hogy esetleges hazugságokba ne
essem, jobb ha magam nem mentegetem s meg fogsz engem érteni, ha levelem tartalmát meg-
ismered. Másrészt óvatossági szempont is kívánatosá teszi a ritkább levelezést külfölddel...
Magyarországra, Bécsbe címzett leveleimet mindenkor személyesen kell feladnom a postán s
igazolni személyazonosságomat. Ily viszonyok mellett ártatlanul is, könnyen gyanús szemek
kísérik az ember minden lépéseit. Bővebb magyarázat itt felesleges.

Késleltette soraimat azon körülmény is, hogy az ígért, kertem fájának virágzó pompáját feltűn-
tető képeket sehogysem tudom megkapni fiamtól. A filmek elő vannak híva, de kopírozásukra
nem ér rá. Amikor Lóri és Irmus itt járt, ugyancsak csinált felvételeket s ha Irma nem viszi el a
filmet Eperjesre, talán csak egy év múlva lett volna kopírozott képünk.

Lóri és Irmus látogatása nagy örömömre szolgált s amennyire tőlem telt iparkodtam kelle-
messé tenni itt tartózkodásukat; mely sajnos csak 2 napig tartott. Sikerült-e várakozásukat
kielégítenem, nem tudom. Ők azt írják, hogy jól érezték magukat. E két nap alatt nem is volt
sok időnk, hogy a múlt összes emlékeit felidézzük, sorsunkat egymásnak elpanaszoljuk s a
ritkán előfordult jó napokon örüljünk. E rövid idő alatt még az elmúlt családi viszonyainkat
sem beszélhettük meg tüzetesebben. Az időjárás meleg volt, de a környék megtekintésére nem
volt alkalmunk. Hogy ez alkalommal rád is gondoltam, sajnálva, hogy nem vagy közöttünk,
felkértem Lórit, vigyen részedre egy kis mézet ajkaid megédesítésére. Remélem, hogy sikerül
neki e csekélységet, melynek elfogadására kérlek, a határon átvinni. Ne gondoljad ám, hogy
csak hébe-hóba, alkalomadtán foglalkozom veled lélekben. Nem, mindennapi imáimban a ti
nevetek is előfordul azok között, akikért az Isten áldását kérem. Október 11-e óta szalma-
özvegy vagyok. Valika lányom a mi „örangyalunk” magával vitte Ilonkát Árvába néhány heti
üdülésre s így nekem is jutott némi idő pihenésre. Szegény Ilonka teljesen elvesztette
emlékező tehetségét, úgyhogy sokszor gyermekeit meg sem ismeri. Dacára annak, hogy jó
étvágygal bír, jól alszik, gyermek módra viselkedik. Nekem kellett este komorna módjára
levetkőztetni és ágyba fektetni, reggel ismét felöltöztetni s napközben vigyázni, hogy tisztán

tartsa magát. Rendes foglalkozása, képek nézegetése, kártyák kirakása vagy a napon való sütkérezés. Feleségem ápolását magam látom el. Fiam, menyem ebben nem segédkezhettek s így egész nap el vagyok foglalva, akárcsak egy ápolónő. Ezen kívül még nyílt sebe is van a bal lábán, melyet naponta friss kötéssel kell ellátni. Szívesen teszem, mert hites feleségem, de másrészt kötelességem is. Igaz, magam is pihenésre szorulok, de ameddig bírom szembenézek a nehézségekkel.

Három nap óta az időjárás rosszra fordult. Esik az eső, hideg állt be, úgyhogy a szobában fűteni is kell. Még jó, hogy fiam egy fa kivételével leszedte az összes almatermést, mely ez évben felette nagy volt. A hulladék gyümölcsön kívül termett 7 q, melyből nagyon keveset tudunk értékesíteni, mert itt mindenütt oly bő a termés.

Lekvárt nem főzünk, kivéve a sárga, apró úgynevezett aranyalmát, mely befőzve jó befőttet és kitűnő lekvárt ad. Málnát sem kellett az idén venni, mert a kertben termett annyi, ami a házi szükségletet fedezi. Csak krumplival, a mi nemzeti ételünkkel vagyunk híján, ezt már venni kell. Fűtés dolgában úgy segítünk magunkon, hogy a szobában fűrészporsos pléhkályhával fűtünk. Egy-egy töltés 12 órai meleget ad. Valahogy csak megvolnánk, ha az élelmiszer-cikkek árai a keresettel megfelelő arányban állnának. Egyelőre ennyit, mert sietnem kell, hogy leveletem idejében a postára vigyem. Addig is kérem szívélyes, megbocsátó jóindulatodat azon reményben, hogy nem ítélsz el.

Őszinte szívvel üdvözlő és a levegőn át lélekben csókol, mostmár nem játszó, de puszi-pajtásod.

Rudi, a volt ternyei úr

Podolin, 1956. április 24.

Szeretett Margitom!

A tavasz, dacára annak, hogy itt-ott már sejteti eljövételét, nem tarthatja meg várva várt ünnepélyes bevonulását, mert Tél apó még mindig akaratoskodik kivonulásával. A hideg, esőre hajló szeles napok az ember kedélyére is kellemetlen befolyással vannak. Ha az ember nem akar ázni-fázni, a fűtött kályha mellett kell hogy üljön s mérgeződjék a rossz időjárásra, mely a szabadban való mozgást befolyásolja. Ily hangulatban vagyok most magam is. Nem találom helyemet s hogy valahogy reám ne haragítsam a légköri depressziókat, íráshoz fogtam, elfeledve esőt, hideget.

Ezen kissé nyomott hangulatú bevezetés után első sorban szívélyesen üdvözöllek, úgy szintén Lórit is, eme Isten háta mögötti földrészről ahol a Tátra, a Zipszerek büszkesége még mindig nem vetette le téli köntösét, sőt ezt még friss takaróval is ékesíti. Születés és egyúttal névnapom évfordulója alkalmával - mely íme már a 83-ik - nekem küldött gratuláció és emléktárgyként fogadjad legőszintébb szívből eredő köszönetemet. A Te kedves soraid becsebbek nekem mint valamennyi e napon fogant szerencsekívánatok.

Egy sorba állítom soraidat Vali lányom, az én szeretett Órangyalom szavaival. Meghatva érzem át szavaitok őszinteségét. Jól esik tudni, hogy a sok jót, egészséget, nagy kort stb. stb. kívánók között tényleg olyanok is vannak, akik szívükkel érzik azt, amit ajkuk mond, vagy papírra vetnek. Őszintén s hálásan köszönöm úgy a Te, mint Lóri gratuláló soraidat. Születés és névnapom évfordulóját vasárnap, április 15-én ültem meg s jól éreztem magam gyermekeim, unokáim és barátaim körében, kiváltképpen, mikor Ilonka leányom tót ajkú leánykái magyar nyelven köszöntöttek fel.

Azt mondják, az igazi öröm nem lehet mindig teljes. Ez a közmondás nálam is beteljesedett, mert a házban lakó menyem elfelejtette gyermekeit egy kis mondókára tanítani, állítólag azért, mert Laci fiam, anyósának, menyem anyjának nem gratulált nevenapja alkalmával. Ez az ürömcsepp nem bánt, mert menyem igen kicsi ahhoz, hogy engem bántani tudna, de megmutatta nekem az utat, hogy az érzelmek melyik szekrényébe zárjam el. A gyermekeket azonban sajnálom, mert elestek azon alkalomtól, megtanulni, hogy a szülőt hogyan kell tiszteletben tartani. Ezt az epizódot csak azért említettem, hogy fogalmad legyen menyem gondolkodásmódjáról.

Köszönöm a küldött porokat is, amelyeket egyelőre még nem veszem igénybe, mert hála Istennek egészség dolgában még nem szorulok rá. Ha azonban olyan porok volnának kaphatók „kiktől” az ember legalább tíz évvel megfiatalodnék, akár milyen keserűek volnának, behunytt szemmel akár egy tucatot is lenyelnék. Sajnos ilyen por még nincs s addig is mézzel hosszabbítom meg napjaimat. Feleségem állapota egyforma s így van alkalmam gyakorolni magam a szobacicuszi-komornai és egyéb női foglalkozást igénylő teendőkben s ha komolyan veszem a dolgot már némi haladást is elsajátítottam.

Amint már említettem, itt még nagyon zord az időjárás. A hóvirágon és kankalinon kívül még nincs más virág. A szántók még érintetlenek s a szántás-vetés még meg sem kezdődött. A kerti munkákkal is hátraléokban vagyunk. Még annyi alkalom sem volt, hogy a kertet a téli hulladékoktól megtisztítsuk, a fákat és bokrokat megpermetezzük. A természet még alszik s ha melegebb idő nem áll be, májusban foghatunk csak komolyabb kerti munkához. Félő, hogy május is fagyokkal örvendeztet meg. A méhek, bár átestek a tisztuló repülésen (február helyett március végével) nem találhatnak a természetben semmi táplálékot, virágport, mely az ő kényerüknek felel meg. A napfoltok, vagy atombombák robbanásai befolyásolják-e az időjárást, avagy egy újabb jégkorszak felé közeledünk-e, ki tudna erre kimerítő feleletet adni?

A Hajnalka magok sértetlenül, teljes számban érkeztek meg. Köszönöm nagy figyelmedet, amikor az időjárás megengedi, be fogom ültetni, nem csak azért, hogy eszembe juss, hiszen én minden nap foglalkozom veled, amikor imáimba foglallak s Ternyére tér emlékezetem, hanem azért is, hogy díszítsem kertem valamelyik részletét magyar földről származó virággal, mely impozáns alakodra emlékeztetni fog. Régebben küldött ibolyamag nem kelt ki annak idején, pedig szeretem a virágot kellemes illata miatt.

Az én sóhajom „Hej! - ha csitt, egy ötven és néhány évvel ezelőtt engem megszállott sugallatra vonatkozik, mely életemet álmaimmal ellenkező irányban befolyásolta. Ne kíváncsi, kérlek, hogy világosabban nyilatkozzam, mert nem akarok vétkezni és régen behegedt sebet feltörni. Attól ne tarts, hogy a „nagymama” fényképedet nézve kiábrándulok. Magam sem vagyok ám olyan legény mint 56 vagy talán több évvel ezelőtt. Aki mai ábrázatomat látja, ugyancsak kiábrándulhat az ekkori ficsúrból. Ma úgy kell egymásra tekintenünk, ahogy az idő vaskéje végig szántott és barázdált rajtunk külsőleg. Belső önünkön még a kor kérlelhetetlen mostohasága sem tudott kifogni s ez az irányt adó egymás megítélésében.

Hogy névnapod évfordulóját júniusban ünnepeled meg, a magam részéről természetesnek tartom, már azért is mert közelebb esik születésnapod évfordulójához, mely a legszebb hónap valamelyik napjára esik. Ha egyelőre nem is tudom azt a bizonyos napot, azt hiszem akad „Valaki” aki azt nekem „sub rosam” elárulja. Lórinak majd később, ha megszáll az ihlet írók egy néhány sort, addig is legyen türelemmel, előlegképpen pedig fogadja szívélyes üdvözlétemet.

Neked Margitom megízenem, légy bizalommal a jövő iránt s ne mondj le útleveled megszerzéséről, hátha megváltoznak a viszonyok s a sok elmaradt csókot nemcsak képzeletben, de a valóságban is kicserélhetjük. Addig is lélekben ölel és sokszor csókol a Te öreg, javíthatatlan puszipajtásod

Rudi

Podolin, 1956. május 3,

Szeretett Margitom!

Aranyos, kedves soraidból kiböngészttem, hogy születésnapod évfordulója az év legszebb hava, a tavasz ébredésének havában május hó 6-ára esik, mely nap 1885. évben, születésed évében szerda volt.

Világos, hogy névnapod a legközelebb eső „Gretchen” napja lehet csak, mely jelen esetben június 10-ére esik. Ezeket csillagászati pontossággal megállapítva, rátérhetek soraim tulajdonképpeni céljára, szeretettel, szívből eredő, őszinte szerencsekívánataim tolmácsolására. Ha a világ kerekét 50 és egynehány évvel visszaforgathatnám, nem Plátói értelemben odakiáltanám a világnak: „In aeternum te amore, letificat juventutem meam.” Ezt a lehetőséget elpasszoltuk mindketten, de megmaradtak a múlt szép, nemes emlékei, melyek szorosan fűznek egymáshoz. Ez okból kérem a mindenható Urat, adja meg Neked a kegyet, hogy a múlt, sőt talán a jelen keserveit türelemmel, megadással, megnyugvással viselhessed el. Adjon erőt, egészséget a még hátralevő küzdelmekhez, könyörülve rajtunk, árásszon el még nap-sütéses, szerencsés, boldog napokkal s tegye lehetővé, hogy az életben még személyesen is egymást ölelve elfelejtsük tévedésünket, csalódásunkat. Isten éltesen soká-soká a kor legvégső határáig! Addig is alkalom nyílik még egymást életben látnunk.

Számtalanszor ölel s csókol az éther hullámain a Te puszipajtásod.

Rudi

Ui.: Sajnálom, hogy mikor Ternyéről távoztam, csókot nem loptam Tőled. De irántad való tisztelem s a félelem, hogy merészségemért a Te kedves édesanyádnál panasszal élsz, nem volt bátorságom. Csókot kérni? Nem kaptam volna, mert Te akkoriban még égbe kiáltó bűnnek tartottad.

Nagyon későn jutott eszembe néhai édesanyád egykori mondása: „Glücklich ist, der vergisst, was nicht mehr zu enden ist.” Ennek alapján meg kellett volna próbálnom a lopást egy esetleges nyakleves irányában a Te részedről, és bocsánatot az édesanyád részéről. Ha a sors is úgy akarja, majd pótolhatjuk némileg az elmulasztottakat, ha nem csapsz nyakon.

Csókol Rudi

Podolin, 1956. június 6.

Kedves Margitom!

Elérkezett a nap, jún. 10-e, amikor elsőik között gratulálhatok névnapodhoz. A névnap évfordulója kellemes ünnepünk, de emlékeztet minket arra is, hogy íme egy évvel megint öregebbek lettünk.

Az év minden napját, de különösen a névnapi évfordulót fel szoktuk használni arra, hogy szeretteinket, ha egyébbel nem is, de minden esetre őszinte, szívből jövő jókívánságokkal örvendeztessük meg, vidítsuk fel. Magam is a távolból felhasználom ezt az alkalmat és kívánok Neked minden, a földön elképzelhető jókat, kiváltképpen tartós egészséget, gond-

talán, boldogság szerencsés napokat, békét és az élet csapásaiban megnyugvást, kérve a jó Istent, tartson meg Téged ezentúl is, hogy alkalmad legyen névnapod évfordulóját még igen sok éven át örömben megünnepelni. Isten éltesen soká, ez a főkívánságom. Sajnos a névnapit pusztán csak gondolatban, az éter hullámain adhatom meg.

Kedves soraidra térve, van bő, közlésre való alkalmam. Elsősorban is, minálunk csak most köszöntött be az igazi tavasz vagy inkább nyár előtti idő. Az orgonabokrok csak most pompáznak teljes virágzásban. A gyümölcsfák csak az imént virágzottak el és a téli fajták most indulnak csak virágzásnak. A kerti vetemények, sárgarépa, petrezselyem, kukorica vagy 10 centiméternyire dugták ki fejüket. A salátából talán egy hónap múlva lesz aratható fej. Az uborka, a tök már 3 levelet hajtott és a paradicsom most mutatja első virágait. A káposzta, kel, karalábé és karfiol még csak megfogamzott palántakorukat élik.

Ribizli és pöszméte igen szépen fejlődik és lesz bő termés ha egy esetleges jégverés nem semmisíti meg váratlanul őket. Az időjárás most kivételesen igen meleg, úgy szólva kánikulás. Nem volt még egyetlen kiadós esőnk se és így sok fárasztó munkánk van a mindennapi öntözéssel. A méhek a hosszú tél miatt elmaradtak vagy 3 héttel a fejlődésben. Nektárt adó virág a mezőn még alig van, amiért is etetni kell őket. Igen sok a munka, úgyhogy esténként alig állok a lábamon és állva elaludnék. Persze közrejátsszik itt nem csak a fáradtság, de az én 81 éves korom is. Ha valamelyik levelemben 83 évesnek mondtam magam, az tévedés vagy nyomdahiba volt.

Hogy születésnapj gratulációm későn került kezédekhez nem tudom megérteni, mert a levelet idejekorán és ajánlva adtam fel, hogy biztosan megérkezzen. Néhai édesapám, édesanyám halála után csak egyszer nősült, de házassága rövid volt, mert második felesége baleset következtében meghalt. Édesapám tősgyökeres Zipszer volt, nem idegenből került Magyarországra. Öregapánk azonban Svédországból itt rekedt katonaféle ember volt állítólag. Ahogy ezt a mi volt kanonok plébánosunk (történelembúvár) valahonnan kiböngészte. A lengyel elzárólogatás ideje alatt családom némelyike lengyel nőt vett feleségül.

Egyelőre elég a Téged kevésbé érdeklő családi közleményekből. Miután most a szobaleányi, takarítónői és komornai teendők várnak reám. (Leveleimet ugyanis a kora reggeli órákban írtam.) Zárom soraimat azon ismételt óhajjal, tartson meg a jó Isten Téged még sok-sok éven át fiatalos kedélyben, egészségben és adja meg nekem is a kegyet, hogy még sokszor legyen alkalmam a „Gretchen” napot veled együtt, ha elválasztva is - megünnepelnem. Addig is sokszor csókol szeretettel most - a „mindenes” szerepre lecsúszott - puszipajtásod

Rudi

Podolin, 1956. augusztus 20.

Kedves Margitom!

Régen volt, hogy életjelt adtam magamról és ha a Jó Isten nem könyörül rajtam, talán egyáltalában nem jelentkezhettem volna. Egy meghűlés és köhögés, minden életkedvemet tönkretette. Elfogott a köhögés, mely még most is kínoz hébehóba, azután olyan baj lepott meg, hogy azt hittem ez már a vég kezdete és mind emellett híven teljesítettem ápolói, gondozási kötelességemet feleségemmel szemben.

Ezekhez járult és járul most is bizonyos lelki depresszió, melynek oka az én kedves menyem és még kedvesebb édesanyja viselkedése. Én ugyan sokat nem adok rá, de azért mégis van hatással lelkiállapotomra, hálátlan, mondhatni neveletlen viselkedésük, önzésük, zsugoriságuk, beképzelt tökéletességük nem ismer határt. Igaz a gyeplőt a házban még nem adtam ki

a kezemből s mert Laci fiamat kímélni, családi perpatvart előidézni nem akarok, nem veszem fel viselkedésüket. Akad még valaki, aki leköti szarvukat s megfizet minden sérelemért, az ő napjuknak is lesz alkonya s nem tudni, hogy az milyen lesz.

Ez év az itteni méhészetre nézve katasztrofális volt. A hosszú tél, a tartós tavaszi eső semmissé tette nagy reményünket. Amióta méhészkedem (23 éve) még ilyen rossz esztendőm nem volt. Nagy nehezen arattam 100 kg mézet, holott az azelőtti években 3, 6, 8 sőt 10 q mézem is volt. Ha az idén nincs is több, meg vagyok elégedve a kevéssel is, házi szükségletemet fedezni fogja.

Ez év június 23-án ide érkezett leveledhez mellékelt újságcikk nekem is örömet szerzett, hiszen a cikk szerint az átutazás nagyon is meg van könnyítve. Szívből örülök, hogy elhatároztad magad Podolinba jönni.

Örömmel várlak s ha eljössz találsz egy öreg, reumás, félig kopasz, fogatlan bácsit, aki szép, fiatal asszonynak nem igen lehet ideálja, de idejöveteledhez, sajnos egy feltételt kell kötnöm. Amint már régebben jeleztem, nekem nincsen saját háztartásom s feleségemmel együtt fizető kosztosa vagyok „kedves” menyemnek. Az ételek mennyiségére nem panaszkodhatok, a minőség is megfelelne, ha nem volna tekintetbe véve a gyermekek ízlése. Az ételnek nem szabad forrónak lenni, zöldséget, petrezselymet, borsot nem szabad a levesbe tenni, ami az én vén gyomromnak már nem tetszik. Mindezekről eltekintve az ember ha nem is élvezettel, de jóllakhat.

Én azonban „kedves” kosztadóim szívességét igénybe venni nem akarom s ezért azt az ajánlatot teszem, és kérlek fogadd ezt el, hogy ittléted ideje alatt az én költségemre az itteni komunál-konyhából étkezel. A komunál konyha első rangú. A szakácsnő egy tátrai vendéglő volt tulajdonosa.

Ugye nem veszed zokon feltételemet. Ami a lakást illeti, megegyeznénk úgy, hogy ebédlöm díványát, mely kényelmes, ágynak használhatnád s nem zavarna senki sem.

A magyar nótát nagyon kedveltem s kedvelem, de énekelni nem tudok. Most már csak recsegő hangokat tudok kihozni a torkomból. A rádión csak éneket s magyar meg könnyű zenét hallgatok. A politikával, idegen állomások híreivel nem foglalkozom. Ez mind izgat s az izgatottságot lehetőleg kerülöm szívbjom miatt.

Azt, hogy édesanyádnak jeleztem, ha befejezem a katonásdit és már önálló leszek, visszatérek Ternyére, hogy egy otthagyt kincset vigyek magammal, édesapádnak nem igen lehetett tudomása, hacsak a mama nem említette neki. Én akkoriban abból a 99 %-os igazságból indultam ki: „Nézd meg az anyját, vedd el a lányát.” Ezt a nézetet a sok évi tapasztalás után most is vallom, de már nem 99, hanem csak 89 %-ban.

A lakásínség réme nálunk is működik s nem volt sok híja, hogy engem is majdnem kitétek a saját házamból, melyet ezen felül még konfiskálni is akartak. De hála Istennek magamat a népszámlálásnál mindig magyarnak vallva, sikerült a konfiskálást kikerülni s Laci fiamat bekvártélyozva a konfiskálást elütni. De, hogy a jövő mit hoz, az bizony kérdéses, mert ha a tervezett vasútépítést Orló felé folytatják (alagutakat már építettek, de a további munkákat beszüntették) ismét fenyeget a lakásínség. A saját bőrömről tapasztaltam mennyire fájdalmas a saját megszokott lakását elhagyni és minden kényelmet mellőzni.

Felgyógyulásodhoz gratulálva őszintén kívánom töltsd az időt Szegeden kellemesen sok öröm között, ahol a levest, amint mondják, nem kanállal, de kanálval eszik. Addig is minden jót, szívélyes üdvözetet és sok puszt

Ruditól

Podolin, 1956. december 21.

Kedves Margit!

Őszintén kívánom, hogy nyugodtabb idők váltsák fel az átélt borzalmas napokat.

Betegem, ágyban fekvé figyelemmel kísértem a rémtetteket, amiket a rádió közölt. Sejttem, hogy nektek is kijutott bőven a nyomorból, melyet nekünk tehetetlenül kellett hallanunk.

Már másfél hónapja kínlódom régi szívbajommal. Egyedül vagyok itthon, mert Ilonkát ápolni nem voltam képes, Kislomnicon lévő leányomhoz vitték el, ahol rendes ápolásban részesül. Engem Laci fiam és felesége lát el. Ha erőmhöz jutok, többet írok majd.

Szívélyesen üdvözöl s csókol a beteg úr

Boldog karácsonyi ünnepeket! Szerencsésebb boldog újévet!

Podolin, 1957. január 10.

Kedves Margit néni!

Valóban nagyon meglepődtem kedves levelén, de elolvasása után már tisztában voltam, hogy kitől van. Habár személyesen nem ösmerjük egymást, Apus sokat mesélt Önökről, és igazán szívesen gondolt az ott töltött szép napokra.

Apus bizony nagyon rosszul van. Amikor kedves Margitka néni ezen néhány sort olvasni fogja, már nem lesz az élők sorában. Éppen ezért szíves elnézését kérem a ronda, össze-vissza írásért, de képtelen vagyok gondolataimat összeszedni.

Kötelességemnek tartom azonnal válaszolni drága apám hogylétéről. Most jöttem a szent-misééről, mondtam érte, hogy a Jó Isten könyörüljön meg rajta, - szegény nagyon sokat szenved - igaz még csak három napja - de rossz azt nézni. Szegény Valika húgom van nála mamussal együtt. Én minden nap meglátogatom a gyerekekkel és Pistával. Még egyszer kedves Margit néni szíves elnézését kérem a sok hiba és ronda írás miatt. Magyarul tudunk, kislányaim is, csak a helyesírást nem tudom, iskolám szlovák és német nyelvű volt.

Bizony nagyon mostoha sors közt nőttünk fel. Mi szegény szepesiek lassan, lassan kihalunk a sok sorscsapástól. Bizony sorsunk mostoha és kegyetlen, de azért drága anyanyelvünket el nem veszik soha, ha nem is beszélünk tán oly szépen és öblösen magyarul, de büszkén valljuk, hogy magyarok vagyunk és a szívünk csak arra húz. A sok reménykedésbe lassan belepusztulunk. Együtt érzünk drága Margit néniékkal örömben és bajban, és reméljük, hogy egyszer mégiscsak felvirrad ... Nem akarok meghalni míg egy magyar szindarabot és Budapestet nem láttam. Ha megengedi drága Margit néni, egy kis családi képet vagyok bátor küldeni, hogy legalább így lászon - ha nem életben - minket. Én volnék férjemmel és két kislányommal, Terike és Anikó.

Olyan magyar érzésűek mint az anyjuk. Ha nagyobbak lesznek, szünetre Nyitra vidékre mennek, hogy megtanuljanak szépen magyarul beszélni.

Azt hiszem, röviden leírtam drága Margit néni óhaját.

Teljes tisztelettel és kézcsókkal. Ilonka és családja

KRÁNITZ IMRE: MENEKÜLVE

1944.IX.22.- 1945.XI.18.

A nyugalom leple alatt
reszket a rémület
a jövő előrajzolhatatlan
az egész világot magába faló
egyszínű, szörnyű étvágyától.

(Maier-Kránitz László)

1944 évnek az első fele csendben telt el. Angolszász repülők párszor elhúztak a falu felett, a magyar hadsereg pedig megkezdte a bevonulást Erdélybe, de csak Aradig jutottak. (Dombegyház és Arad igen közel van egymáshoz). Az orosz haderő Románia felől elérte a Kárpátokat s vonult az Erdély kettéosztásakor megállapított határok felé. Dombegyház lett a be- és visszavonuló magyar hadsereg főhadiszállása.

Gyógyszertárunk az Aradi u. 40. sz. alatt volt.

Előttünk vonultak csapataink Aradig és vissza.

1944. szept. 22-én értek az oroszok falunk alá harckocsikkal. Három magyar katona páncél-ökölszerű elhárító fegyverrel rájuk lőtt. Egyet találat ért, mire a többiek visszafordultak és csatlakoztak a battonyai csoportjukhoz. Én a patika ajtajában álltam a gyerekekkel. Ekkor egyik ismerősünk megkérdezte, mi nem menekülünk? Ajánlotta, hogy a visszavonuló parancsnokságtól kérjek segítséget. Átmentem a két gyerekkel. Egy vezérkari százados volt ott, meg egy zászlós. Bemutatkozás után elmondtam a problémámat, mire ő ránézett a két gyerekre s azt mondta:

- Hát bizony ezeket már elvinnék!

- Kik? - kérdeztem.

- Az oroszok! - felelte. Rögtön odaszólt a zászlósnek, hogy állítson ki egy nyílt parancsot részünkre. Tekintettel arra, hogy én tartalékos tiszt voltam, ez azt jelentette, hogy katonai járműre is felszállhatunk.

Otthon elmondtam mindent anyának. Ő még jobban megijedt, s rögtön hozzáfogtunk a szükséges holmik összekapcsolásához. Három koffert csomagoltunk be, mert három apró gyerekkel és a mamával nem lehetett többre vállalkozni. Lezártuk az ajtókat s a kulcsokat a közeli Kovács Pista családjának adtuk át megőrzésre. Az utcán a szemben levő ház előtt állt egy katonai teherautó, arra felszálltunk. Amikor kézigránátot osztogattak közöttünk, leveleztem a családot - mondván ilyen apró gyerekekkel nem veszünk részt a harcokban. Szerencsénkre vagy szerencsétlenségünkre odajött egy tábori pap, akivel már korábban megismerkedtem a gyógyszertárban. Azt mondta, van a posta előtt egy busz, próbáljuk meg azzal. A busz vezetőjének megmutattam a katonai nyílt parancsot, mire ő felvett bennünket s elindultunk Békéscsaba felé.

A várost már kezdték kiüríteni, ezért továbbmentünk Gyulára. Estére értünk oda, egy iskolában helyeztek el bennünket.

Mindannyian a padlón aludtunk pokrócokon s ezzel megkezdődött a menekülők keserves sorsa.

Hogyan tovább? Célunk az volt, hogy Tiszaföldvárra érjünk, testvérhúgomék otthonába. Kiálltunk az utcára, hátha akad egy jármű, ami elvisz.

Mit ad isten, jön egy parasztszekér, gazdája éppen Öcsödre igyekezett s felvett minket. Sőt, hogy házukban jó helyünk legyen, kiment feleségével aludni a tanyájukra. Másnap taxit fogadtunk, és megérkeztünk Tiszaföldvárra. Itt beköszöntött a jó világ egy rövid időre. Hamarosan rádióhívással behívtak szolgálatra. Debrecenben kellett jelentkeznem. Néhány hét múlva elengedtek s Pesten át igyekeztem Tiszaföldvárra. Budán Maier Irma nénitől megtudtam, hogy sógorom felmenekítette őket Budapestre, majd Merényi Gusztai tanácsára tovább vitte a családot Kapuvárra.

Októberben megkezdődött a nyilas uralom, a németek még nagyobb számban jöttek be az országba. Én pedig stoppal nekivágtam Kapuvárnak. A családot a helyi hatóságok elhelyezték egy elhagyott zsidó házban, a szomszédban nyilas propagandisták laktak. 1945. január végén engem is és Pista sógort is behívtak katonának. Ekkor elváltak útjaink, mert őt, mint állatorvost más csapattesthez osztották be.

Engem egy tábori, katonai kórházba vezényeltek. Innen hazakerülve megtudtam, hogy a hátrahagyott családot a nyilasok elhurcolták Németországba. Újra vettem a vándorbotot s elindultam megkeresni őket. Közben dúlt a háború, az angolszászok is, az oroszok is Berlin felé közeledtek. Én pedig ebben a nagy felfordulásban kerestem a családot. Mindig arrafelé igyekeztem, ahol sejtettem vagy hallottam, hogy magyarok vannak. Utam során bejártam egész Németországot keletről nyugatig, északról délig. Kétszer is jártam Berlinben, mit romokban találtam. Civil ruhám volt, karomon egy vöröskeresztes karszalag. Barangolásaim közben találkoztam egy orvossal és egy fogással, katonaszökevények voltak. Az amerikai zónában hadifogságba kerülünk.

Ausztriában egy malmos családnál laktunk. Azt jelölték ki szálláshelyül. Aránylag nyugodt körülmények között éltünk, csak az volt a legborzasztóbb, hogy a családról nem tudtam semmit. Akkoriban hallottam, hogy Bajorországban sok magyar család él. Összebeszéltünk, hogy mindenképpen eljutunk Bajorba. Csináltunk egy hamis igazolványt angol és német nyelven. Benne az állt, hogy K.I. gyógyszerész egy magyar tábori kórházban teljesít egészségügyi szolgálatot s mint ilyen a Nemzetközi Vöröskereszt védelme alatt áll.

Ezt az amerikaiak a Genfi Egyezményben maguk is aláírták. Egy olvashatatlan pecsétet tettünk rá, valamint aláírtuk a kórházparancsnokság nevében. Kitűnő „dokumentumnak” bizonyult.

Amikor az amerikai katona elolvasta a genfi paktum kifejezést, azonnal „Oké” lett az írás. Mehettem szabadon tovább. Az országúton találkoztam egy magyar katonaruhás férfival. Mutattam neki a családi fényképet, amit még Kapuváron készítettünk. Nagy meglepetésemre azt mondta, hogy látta őket Langweidben egy tornateremben. Mintha a jó Isten küldte volna utamba ezt az embert. Mindenképpen el kell jutni Bajorországba! Bajorban már többször voltam, e város mellett is elmentem egyszer. Míg készülődtem az útra, egy öreg székely asszony jósolt nekem. Azt mondta: magának a családja nagy szükségben van, felesége szült, még hozzá fiút. Az anyósa is beteg, kórházban volt. Bajorországba könnyen át fog jutni, egy vidám társasággal. Másnap délelőtt egy vöröskeresztes autó jött be a tábor udvarába. A tiszteknek bemutatkoztam és elmondtam mit szeretnék. Az angol és német nyelvű papírokat jónak találták. Másnap együtt indultunk el.

Valóban vidám társaság volt. Bár igazoltattak az Inn folyón innen és túl, minden simán ment. Imádkoztam magamban, hogy utam sikerüljön. Estére elértük Landshutot, a végállomást. Emlékszem itt egy kedves idős asszony kenyér és ebédjegyet adott, mert hallotta, hogy nincs mit ennem. Még aznap kerestem a családot, de azt mondták, hogy továbbvitték őket a szomszéd községbe. Ide telepítették a magyar családokat. Landshut mellett egy barakkalakásban megtaláltam őket. Akkora zűrzavarban, annyi viszontagság után a jó Isten kegyelméből rátaláltam az elveszett családra. Minden úgy volt, ahogy a székely asszony megmondta. A negyedik gyerek is megszületett, aki a keresztségben a György nevet kapta. A pici egy teknőben feküdt, az volt a bölcsője. Éhezni azért nem kellett. Az amerikaiak gondoskodtak rólunk. Ha valamire szükségünk volt, Landshutba gyalogoltam. Az ANß parancsnokság kiutalta a kért dolgokat. Minden személyre adtak egy kis igazolványt. Nekem hét darab volt, amivel mehettem a kijelölt boltokba „vásárolni”.

A bajorországi tartózkodás október végéig tartott. Ekkor az amerikai hatóság a győri vagongyári munkásokat hazatelepítette. Minket, szórvány magyarokat is hozzájuk csaptak.

Lefertőtlenítettek bennünket és bevagoníroztak vas, teherszállító vagonokba. Katonai őrség kísérte a szerelvényt egészen Budapestig. A Keleti pályaudvarról körülményes utazással, marhavagonokban megérkeztünk Lökösházára. Innen egy ismerős fuvaros vitt Dombegyházára. 1944. szeptember 22-én indultunk el s 1945. november 18-án értünk haza.

Ezzel megkezdődött életünk egy új szakasza.

KRÁNITZ IMRE: SZÁMÚZETVE

1945.XI.18.-1952.

Kifosztották a parasztok,
Kifosztották a katonák.
Üres bugyrát mutatta a föld.
Arcukba nevetett a világ.

(Maier-Kránitz László)

Boldogan és tele reménnyel érkeztünk meg Magyarországra. Dombegyházán azonban lehangelő kép fogadott. A házunk és a gyógyszerár kifosztva, kirabolva. Az üres szobák úgy tátongtak, mint éhes óriások. A patikából az összes edényeket elvitték, csupán egy üres üveg maradt, de az is azért, mert eldőlt és a polc szegélyétől nem látszott. Bútorok, fiókok nagy része szintén eltűnt. A konyhakredenc megmaradt, mert nem fért ki az ajtón. Tökéletes vandál pusztítást végeztek a falubeliek. A hatóságok ugyan beszögeztették az ajtókat, de akik nem tudtak ellenállni az ösztöneiknek, kifeszítették minden szívбай nélkül. Talán úgy is lehetne fogalmazni, a fél falu elment, a másik fele meg kirabolta az elmenekülteket. Az egyik szobában csináltattunk egy kemencét, abban fűtöttünk szalmával. Pali bácsi adott egy disznót, a molnár meg jó néhány zsák búzát. Ott volt leszórva a hálósoba közepére, s mikor jött a padlásseprés ideje, abból is vitték el. Könyvtárunkat eltűzelték, néhány családi okmány megmaradt a szemétkben koszosan, piszkosan.

Szóval siralmas látvány volt. Ilyen a háború: szenny, mocsok, éhség, sötétség, hideg és félelem. De ezután jött még csak a java!

A pártok már működtek.

A Kiszgazdapárt lett az első az 1945-ös választásokon. A hatalmi pozíciókat mégis a kommunista párt ragadta magához: Belügy, Rendőrség, ÁVÓ. A községben kezdetben polgári rendőrség volt, majd később fegyveres lett.

A közigazgatás egyenlőre maradt a helyén. A tanácsház szinte minden nap tele volt politizáló emberekkel. Mindenkinek át kellett esnie egy igazoláson. A bizottság elnöke ismerte édesapámat, ezért minden simán ment. Erről igazolást adtak. A kommunista érzelműek kezdetben bíztattak, hogy segítenek beindítani a patikát. Amit hoztak, az egy lopott jégsezkrény volt, biztosan valamelyik gazdaságból származott. Egy napon bejött hozzánk Dr. Szőcs községi orvos és elem tett egy nyilatkozatot. Kérte, hogy írjam alá. Ő már a kommunista párt tagja volt. Én azt válaszoltam, hogy megbeszélem a családdal. Ők ezt elleneztek, mondván mit szólna a falu kiszgazdatársadalma!?

Hiszen a kiszgazdák voltak többségben, de a hatalom Baranyi József párttitkár kezében összpontosult. Dr. Szőcs biztosan jelentette a kommunista párttitkárnak elutasító válaszat, mert hamarosan jelét adták nemtetszésüknek. A pártházból hazavonuló fiatalok botokkal verték a leengedett redőnyöket, amit addig sohasem tudtunk felhúzni, mert távollétünkben a gurnikat is levágták róla. Közben üvöltöttek: menjünk el a faluból!

Félelmetes, szinte terrorszerű volt mindez. Hogy némileg enyhítsem a dolgot, beléptem a Szociáldemokrata Pártba. Ők szívesen segítettek volna, de nem az övéké volt a hatalom. Baranyiék tudták, hogy egy rövid ideig az Imrédy Párt tagja voltam s ezt használták ki ellenem.

Egy nap kijött az ÁVÓ két embere Makóról. Kocsival bevittek Battonyára, majd Makóra. Itt kihallgattak, de azt vettek jegyzőkönyvbe, amit akartak. Ilyeneket írtak, hogy én rettegésben tartottam az üldözötteket, a szovjet hadsereg ellen fegyveres felkelést szítottam. A szocdemes végezte a kihallgatást, a kommunista pedig ütött-rúgott. Mire a szocdemes rászólt, hagyja abba, hiszen van itt nekem vagy öt évre való összegyűjtve. Míg a kihallgatás tartott, a Szovjet követségről telefonáltak. Rólam volt szó. Később megtudtam, a falu kisgazdái közül szóltak az érdekeimben, de minden hiába való volt. A leírt vádak alapján elrendelték internálásomat. Egy rendőr kísért fel Budapestre, a Buda-dél nevű internálótáborba. (Ma laktanya) Kb. tízezer ember volt itt összezsúfolva. Megérkezés után betettek a gyűjtőszobába. A pusztaság föld volt a fekhelyem, és egy darab téglát a párnám. Majd jött az őrs, s vitt a parancsnokhoz, aki korábban újságot árult a Nyugati pu. mellett.

Íróasztalánál ült s rögtön közölte, hogy engem bíz meg a tábor egészségügyi irányításával. Az előttem lévő orvosokat leváltotta, mert a rabok leveleit kicsempészték. Végül megkérdezte leereszkedően, van-e valami óhajom.

- Parancsnok úr, engem olyan gyorsan hoztak el otthonról, hogy még evőeszközt sem tudtam magamhoz venni. Van itt Pesten egy rokonom, a feleségem unokatestvére Dr. Merényi Gusztáv, neki szeretnék levelet írni.

Erre Dreifuss - mert így hívták, - mint a villám felugrott.

- Itt a papír, kedves fiam, csak írja meg a levelet!

Ezzel elbocsájtott kegyesen. A parancsnok jól ismerte Dr. Merényi Gusztáv orvostábornokot. Természetesen az evőeszköz sohasem érkezett meg, Merényi tábornok félt.

Ez az internálásom kb. három hónapig tartott. Akkor jöttem értem és elvittek népbírói tárgyalásra Battonyára. Az estét és az éjszakát egy tömött cellában töltöttem. Nekem már csak egy karosszék karfája jutott. A fáradtságtól elszundítottam s ekkor életemben először és utoljára megjelent édesapám (1942-ben meghalt). Nem szólt semmit, csak szelíden mosolygott rám. Olyan szelíden, mint aki azt akarja mondani, lám az igazságért te is magadra veszed a keresztfát. A tárgyaláson kioktatott tanúk voltak, azt adták elő, amit mondtak nekik.

Felsorolták, a már előre összeállított hamis vádakot s a népbíróság fél év börtönben letöltendő szabadságvesztésre ítélte. A szegedi Csillagban kezdtem el, de rövidesen kivittek Nagyfára. Egy hónapig fizikai munkát is végeztem. Itt anya is meglátogatott. Ennivalót hozott, de mint mondta, el kellett adnia az egyik gyerek cipőjét, hogy megvehesse a buszjegyet. A félév letelte után hazaengedtek.

Távolléteemben Szent Gyógyszerész irányította a patikát. Miután hazaértem, Szent bejelentette a makói rendőrségen, hogy átvettem a gyógyszerész vezetését. Valószínűleg mást is mondhatott, mert az ÁVÓ ismét elrendelte internálásomat. Újból három hónapot húztam le.

Hazaengedtek s rendőri felügyelet alá helyeztek. Minden vasárnap délelőtt hol a helyi rendőrségen, hol a katonaságnál kellett jelentkeznem. Ez a tortúra két és fél évig tartott.

Szent Gyógyszerész jelentésére az Egészségügyi Minisztérium elvette vezetési jogomat. Szappanos Bélát helyezték oda vezetőnek. Ő ottmaradt az államosításig, sőt még utána is. A gyógyszerésztárat a család anyagi fedezetéből hoztuk rendbe és töltöttük fel gyógyszerekkel.

1950 nyarán Tiszaföldváron voltam pihenni. Egyik nap táviratot kaptam otthonról. Az állt benne, a patikát államosították, azonnal menjek haza. Otthon el mesélték hogyan zajlott le.

Egy férfi és két nő jött be a patikába s csak ennyit mondtak:

- Ez a patika mától az államé! Hol a kassza? - A férfi a kasszához lépett, és ami benne volt zsebre tette, majd Szappanos Béla jelenlétében megkezdtek a leltározást. A gyógyszerár jól fel volt töltve, egy-két doboz gyógyszert a család részére, a patika melletti szobában tartottunk. Az államosításkor ezt nem vették leltárba. Néhány hónappal később elvittem Dr. Szöcsnek, hogy használja fel a betegeknek. Ebben az időben Szöcs doktornak törvényszéki ügye volt (méhkaparás, valamint elhalálozás miatt), ezért bejelentette a rendőrségen, hogy tölem gyógyszereket vett át. Feljelentése alapján bírósági eljárást indítottak ellenem, mondván elrejtettem a gyógyszereket az államosítás elől. Egy évre ítélték.

Előbb Gyulára vittek, majd rövid ottartózkodás után a miskolci börtönbe szállítottak. Itt a rabok egészségügyi ellátásáról kellett gondoskodnom. Az örök megbecsültek, gyakran külön ennivalót hoztak. Anya itt is meglátogatott. A jó idő beálltával kikéredzkedtem kinti munkára. Kazincbarcikán laktunk és Sajóbáonyban dolgoztunk. Természetesen fegyveres örök vigyáztak ránk. Szállítóbrigádba kerültem, de jól bírtam a munkát. 160-180 %-os teljesítményeim voltak.

Jutalomként többször kaphattam levelet, vagy csomagot. Csomag nemigen jött, hiszen otthon is szűkösen éltek.

Amit adtak, elég volt. Pénzt is kaptunk, igaz keveset. Annyi jött össze, hogy szabaduláskor haza tudtam utazni.

Mikor a rendőrségen megkérdezték, hogy éreztem magam, ezt válaszoltam:

- Olyan volt, amilyet senkinek, még az ellenségemnek sem kívánok!

A SZERETET HAJTÁSAI

Levelek a tapolcai laktanyába

Nem szavakkal neveltél,
és nem kifordított zsebbel.
Nekem adtad egész életed,
nekem hallgatásod csöndjét,
és könnyeid melegét.

Maier-Kránitz László

1969. december 19.

Édes Lacikám!

Ma megkaptuk leveledet 19-én, pénteken. Tudtam előre, hogy nem tudsz jönni, hiszen mondogattam én azt itthon is, hogy előre nem kell biztosra venni semmit. Sohasem tudjuk, hogy mi jó származhat ebből, bármennyire is fáj most Neked, mint nekünk!

Ma küldtünk csomagot is. Lesz benne 3 féle sütemény, csokik, 2 csomag savanyú cukorka és egy doboz, mindkét oldalán a kicsi doboznak rá van írva a neved is. Szerettem volna almát is küldeni, narancsot, fügét, de sajnos itt azt nem lehet most kapni. Hogy egyáltalán lesz-e, az sem biztos!

Öcsi azt mondta, hogy irt Neked levelet, nem tudom, hogy arra válaszolsz-e most, vagy anélkül? Mit írt, azt nem tudom. Talán már fog egy kicsit javulni, mert apa is beszélt vele komolyan. - Tegnap hallottuk, hogy Gyuri novemberben valóban megnősült, Katalin napkor. Ezt egy kórházban dolgozó újfalusi nőtől tudjuk. Kati kétszer elvált. Körülbelül együtt fognak jönni el karácsonykor, és sok ajándékot készít Kati mindenkinek. Látod, ez, is egy meglepetés.

- Még eddig egészségesek vagyunk, persze ezt is nyugtával dicsérjük, mert soha nem lehet tudni, hogy mikor jön elő valami betegség. Te vigyázz nagyon magadra, ott nincs bunda, amit felvegyél! Karácsonykor, amikor együtt lesz a család (2 személy kivételével), legtöbbet gondolunk majd Rád, meg fogod érezni a mi fohászunkat, és érzem, hogy meg fogsz nyugodni. A szeretet mindent pótol, de a szeretetet nem pótolja semmi.

Apa is, mama is ír Neked.

Sok szeretettel gondol Rád és millió pusztit küld

Anyá

Miattunk ne aggódj. Jól nézünk ki, jól vagyunk. Mama is. - Öcsi a motorokat leápolta és eltette tavaszra. Volt Marikánál, olajat vitt nekik. Ez is egy nehéz ügy.

Kedves Laci fiam!

Most a szokástól eltérően K. leveled olvasása után azonnal írok, mert a csomagfeladással sűrgötnék.

Egy-két tanácsot most is adok. A múlton rágódni nem érdemes. Belőle a tanulságot le kell vonni és lehetőleg elfelejteni a rosszat. Jó embernek érdemes lenni, még ha az élet néha mást mutat. Jónak azért kell lenni, mert aki ilyen, az ilyennek született és senki sem bűjhat ki a bőréből, hogy más legyen. Hálát persze nem kell várni, mert akkor biztos a kudarc. Sokszor a hálátlanságot még így sem sikerül kivédeni. Tehát az ember végezze jól a dolgát. Legyen elégedett, amennyire lehet, ha sorsán nem tud változtatni. Ami Imrét illeti, iparkodunk megrendszabályozni, már csak a maga érdekében is. Nehéz lesz neki is, meg nekünk is. Éppen tegnap este hoztam tudomására a dolgokat. Válaszút elé állítottam. Vagy önkéntes lemondás, vagy intézet, vagy végső soron a ház elhagyása. Gondolhatod mi volt az előzmény, ha már így kellett fellépnem. Úgy látom, mintha a lemondást választaná. Bár önála biztosra menni nem lehet. De majd résen leszek.

Téged Lacikám, ne kínozzon a lelkiismeret. Ami volt, volt, már elmúlt. Fontos, hogy jó úton haladsz, ha keserves is, göröngyös is ez az út. Fő a felismerés és a jóra való hajlandóság. Az ünnepek miatt, hogy Te sem lehetsz itthon, talán nem lesz olyan boldog, mintha az egész család együtt lenne.

Tudod Lacikám, én 6 éves koromtól hatodikos gimnazista koromig egyetlen karácsonykor sem voltam otthon a család körében. Kibírtam.

Kérem a jó Istent, adjon Neked is erőt, egészséget, hogy sorsod könnyebben viseld. Legyen így is boldog karácsonyod, érezd jól magad és gondold rá, mint ahogyan mi is mindig szeretettel gondolunk Rád.

Sokszor csókollak

Apa

1970. augusztus 24.

Édes Lacikám!

Küldjük a csomagot, reméljük, hogy fog ízleni Neked!

Saját termésű őszibarack és saját termésű ringló.

Ugye, milyen szépek és jóízűek? Gyuri éppen itt van és szedi a fáról. Lett 12 db őszibarack és pár darab (30) ringló, hozzá tettem almát is, de nem a legjobb. Pénz mellékelve van! - Édes Lacikám, azért ne izgulj, hogy mi lesz a pénzzel! Nekünk az a fontos, hogy tanulj. A fizetésünkből semmi kifizetni azt, amire Neked szükséged van.

Itt kevés a kosztra költés. A kertben minden megterem. A többit takarékbba teszem és az jó lesz mindenféle kiadásokra. Mi csak akkor vagyunk boldogok, ha a gyerekeknek tudunk adni! Gyuri megkapta a lapodat. Már be is rendezkedtek szépen. Még nem tudjuk, hogy mikor megyünk szabadságra. Lehet, hogy szeptemberben, de nem biztos. Ha jobb lesz október, akkor inkább azt választjuk. Öcsi is fog Neked írni, ha hazajön Miskolcra. Cilike küldhet azért még csomagot Neked, az sohasem sok!

Különben Cilike a napokban megy Erdélybe, így nincs otthon. - Most itt vannak kint a vállalatától, a vizet akarják bevezetni, ha sikerül. Guszti este 8 órakor jön haza. Hoz képeket Zsoltikáról. Küldöm az Öcsi által küldött képet, abban volt, amelyik elveszett, de véletlenül itt maradt. Nagyon sajnálnám Öcsit, ha elmenne tőlünk, pedig kb. így lesz. Előre fáj a szívem, de Apa is biztatta őt veled együtt, hogy menjen el máshová.

Jól vagyunk még eddig. Kívánunk Neked is jó egészséget, és hozzá minden jót.

Sok szeretettel küldöm csókjaimat:

Anya

B.böszörmény, 1970. IX. 16.

Kedves Öcsém!

Nagyon örültem én is levelednek és sietek válaszolni. Most, hogy megkaptam leveled - az iskolai munkáról írok néhány sort, gondolom ez Téged is érdekel. Lehet, hogy Anyáék már írták - ebben az évben a 3. b osztályt kaptam, ugyanabban a kis teremben tanítok, ahol Te is voltál. Nagyon jó ott lenni egyedül. - Újra szívvel és lélekkel vetettem bele magam a munkába, 23 gyerekem van. Igaz, hogy ebből 12 cigány, de nem baj, azok is rendesek - csak éppen nem tudnak semmit. Nehéz, de szép munka vár rám ebben a tanévben! Éppen most, ahogy rendezgettük a tantermet, megtaláltam a Te írásodat (a szekrényben!). A leltárról - ahogy felvetted e nyomtatványra! A 3 kislány, akik segítettek nekem, szinte csodálkozva néztek rám - mikor egy pillanatra meghatódva álltam... és ők nem tudták, miért. Miért nézem én ezt a kis papírlapot?

Egy emlék suhant át lelkemen - mikor még Te is itt tanítottál...

De remélem, nemsokára itt leszel megint - az a néhány hónap már hamar eltelik. Hidd el - igazán őszintén mondom - nagyon hiányzol nekem, nemcsak a „plátói ideál”. Majdnem én is úgy számítom a napokat, mint te - hiszen ha nem vagy itt, olyan egyedül érzem magam! „Minden út Rómába vezet!” Különösen most, hogy nincs motor, nem tehetek mást, mint hogy fényképezek, néha magnózikok vagy esténként iszogatok „minden nap, mikor eljön az este...”

Ez is kell nekem, míg ilyen rendezetlen lesz életem. De hiszem, hogy már ez sem tart soká és ha Te is itt leszel - minden jó lesz.

De most már írd meg Te is!

Írd meg, hogy telnek a napok és írd meg mindenről! A verseidről: a küldött versek jók, őszintén csodállok és irigyellek érte.

Írd meg! Mikor jössz haza?

Szeretettel: Öcsi

1970. okt. 21.

Édes, aranyos Ivikém!

Leveledre válaszolunk. És nagyon örülünk, hogy nemsokára hazalátogatsz, és aztán végleg itt maradsz. Pedagógusokban nagy hiány van. Sokan otthagyják a pályát, mert csekély a fizetés. Gyuri Katival itt volt vasárnap, hozott egy szaklapot, melyben róla is írtak, hogy nem fogadta el Taliándörögdben az állást, amiért vizes a lakás.

Sok pedagógusról írtak, majd elolvasod ha jössz.

Gyurinak már 2300 forint a fizetése. - Öcsinek is felemelik a fizetését jövő évben. Jó minősítést írt róla Pocsai, amikor Sólyra pályázott. Gizi néni is olvasta, és azt mondta, hogy egész rendes ember lenne.

Tegnap Pocsaival és Szűcs Jóskával ivott a cukrászdában - rendesen. De 2 héttel ezelőtt összejött az öreg Kocsissal és elázott.

Vera néni mégis megtette ezt a nagy utat és eljött Anyáékkal 17-én, de 19-én sietett vissza, mert hiszen a vágóhíd nagyon leköti őt. Öcsi ma jól viselkedik, tejet iszik. Néha ilyen nap is van. Várunk drága Ivikém és nagyon fogunk örülni, ha jössz.

Ne emlegesd a lányokat, még gondolatban is keveset foglalkozzál velük. Mert amit Babszem tett - az sem helyes. Belátod?

Szeretettel csókol

Mama

Kedves Lacikám!

Jó volt a szabadság, de igaz a közmondás: mindenütt jó, de legjobb otthon! Én már csak ilyen otthon ülő vagyok, itthon szeretek legjobban. Ha hazajössz, amit nagyon várunk, majd sok mindenről elbeszélgetünk. Van miről. Minden gyerekkel van valami, Téged is kell, hogy érdekeljen, vérünk vagy, sorsunk egy a Tiéddel, de saját életét mindenkinek egyedül magának kell leélnie. Ezért dolgait úgy kell rendeznie, hogy élete szép, jó és boldog legyen. Ehhez a többiek a szülőkkel együtt csak hozzá tudnak segíteni. Az oroszlánrészt mindenkinek magának kell vállalnia. Te ezt magad is jól tudod nem is azért írom. Legjobban a szülőkben bízatsz, de a gyermeknek is meg kell fogadni a szülők tanácsát, a legtöbb esetben.

Várjuk leveledet és sokszor csókol

Apa

1970. december 01.

Kedves Lacikánk!

Ma megkaptuk leveledet. Mama vasárnap óta nem jól van. Hány is. Egyszer jobban van, máskor rosszabbul. Reméljük, hogy valamit fog erősödni, mert hétféle injekciót kap. Feküdnie kell neki.

Majd máskor többet írunk.

Sok szeretettel csókolunk mindannyian: Anya Apa Mama

ui.: Mama helyzete sokkal rosszabb, mint Anya gondolja. Nem bírja sokáig.

Csókol: Apa

1970. december 24.

Kedves Lacikánk!

Ma megkaptuk leveledet. Pénzt még ma feladunk, táviratilag. 100 Ft-ot, hátha elengednek eltávozásra, vagy legfeljebb Cilikéhez mennél el vele. Ezt hamar megkapod.

Megvan-e a nyakkendő, mert ha nincs, akkor ünnep után újból küldünk pénzt. Böbe ma írt, jót ír, biztos, hogy felvesznek a főiskolára a katonaság után. Várnak Rád Apátiban, számítanak rá, hogy odamész tanítani. Vári Kati nekem mondta, hogy írt Laci, érdeklődtél. Azért mondta, hogy én válaszoljak Neked, ő is csak jót mondott, tehát nyugodj meg. Jók a munkatársak, rendesek.

Öcsi 3 napja Marikánál van. Reméljük, hogy a szentestére hazajön. Gyuri telefonált, hogy karácsony első napján jön és Kati is jön vele, ha jól érzi magát. Guszti nem jön, úgyszintén Cilikéék sem. Már a karácsonyfát feldíszítettük. Úgy látom, nagyon egyedül leszünk az ünnepen.

Ha már nem tudsz jönni, úgy kívánunk Neked kellemesen eltöltött ünnepeket és megelégedett, boldog új esztendőt. Minden sikerüljön, amit vársz és ne érjen sohasem csalódás az életben!

Ünnep után is írunk.

Sok szeretettel csókolunk.

Anya, Apa, Öcsi!

Kedves Laci fiam! A csalódás és sikertelenség ne bántson. Mindenből tanulni kell. Így tesz az okos ember. Kár, hogy nem tudsz jönni. Nagyon vártunk, de most már nem sok van hátra, ez vigasztal bennünket. Öcsi továbbra is problémás. Naponta visszaesik, sajnos még nagyobb baj, hogy maga sem akar változást. Nem tudom, mi tudná őt észre téríteni. A régi, jó egyéniséget csak nagy akaraterővel lehetne visszaszerezni, de ez jelenleg nincs meg. Nem kísértlek tovább vele. De ez az igazság, s Te ezt kérted tőlem. Vigyázz magadra, minden tekintetben! Én is csak azt tudom mondani „Légy jó mindhalálig!” Amennyire lehet, legyen boldog karácsonyod, s igen jó eredményű új esztendőt kívánok külön is.

Sok szeretettel csókol Apa.

1971. február 01.

Kedves Lacikánk!

Megkaptuk leveledet, szombaton.

Ma, 1-jén feladtuk a csomagot kofferban. Mivel nem lehet tudni, hogy milyen idő lesz még, ezért a kabátba belevarrtam a bélést, hogy ne legyen olyan hideg. A kabát azért szépen fog állni. Ha véletlenül mégis nagyon meleg lenne, akkor a pulóvert tedd a kofferbe és úgy öltözz, anélkül.

Ha lesz időd akkor vedd meg az öltönyt Gusztival, majd a pénzt utólag is megküldöm Gusztinak, mert ha nem ér rá, akkor úgyis Debrecenben fogod megvenni. Úgy intézd, hogy jó legyen!

Öcsi III. osztályosokat tanít most, de már a nagy iskolában. Írd meg Lacikám, hogy pénzt mennyit küldjünk, mert akarok Neked feladni. Böbének Te nem tartozol semmi hálával, mi is szoktunk neki szívességet tenni. Fiók azért volt itt, mert temetésre jött, Takács Károly édesanyja temetésére és bejött hozzánk is. Mi nem hívtuk egyiket sem. Ma is olyan szép idő van, hogy félünk, hogy később jön a tél.

Apa is folytatja a levelet.

Zárom soraim, sok szeretettel csókolak: Anya

Én is írok néhány sort. Várjuk már, mikor jössz haza? Ha jól számítom, 17-19. körül lesz. Ha gondolod, én elébed tudok menni Budapestig, vagy legalább Szolnokig - de akkor pontosan kell tudni az időt.

Addig még írájál!

Szeretettel: Öcsi

Kedves Laci fiam!

1971. február 01.

Tudod én azelőtt nem szoktam levelet írni, nem szerettem, ezért mindig Anya intézte a családi levelezést. Mióta Te katona vagy, azóta írok, hogy ezzel is örömet szerezzek Neked nagy elhagyatottságodban. Ezt most csak azért hoztam fel, mert a mai nappal beléptünk az utolsó hónapodba, s nemsokára itthon is leszel, a mi nagy örömünkre. Látod, a jó Isten segítségével csak a végére értél.

Az én édesapám szokta volt mondani, ha nyögtünk valaminek a hosszan tartásáért, hogy „annak nincs vége, amihez nem fogunk hozzá”! Amihez hozzáfogunk, annak előbb-utóbb a végére érünk. Téged az ne zavarjon, ha nekünk valaki szívességet tesz. Bizonyára megvan rá az oka. Nem a szép szemünkért teszi. Írtam már Neked, hogy azért mégis érdemes jónak lenni, másokon segíteni, mert ha mi rászorulunk, rajtunk is segítenek. Te még az élet kezdetén vagy. Még sokszor rá fogsz szorulni mások segítségére, és aki szívből, emberbaráti szeretetből segít, az nem is számít viszonzásra. Ha netalán megszorul, a jó barátira mindig számíthat. Ezért kell az életben eredményeket elérni, jónak lenni, hogy mások is megbecsüljenek bennünket. Tehát a segítséget fogadd szeretettel, s alkalomadtán köszönd meg, a viselkedéseddel bizonyítsd be, hogy érdemes voltál a segítségre. Ha megjöttél, a még tisztázatlan problémákat megbeszéljük, s iparkodunk mindent úgy intézni, hogy mindnyájunknak jó legyen. Gusztinak is előre írd meg, mikor érsz Pestre. Még egyszer-kétszer írunk.

Sok szeretettel csókollak: Apa

-&-